

วิเคราะห์เกณฑ์การตัดสินทางพุทธจริยศาสตร์จากการสร้าง เครื่องรางในสังคมไทย
ANALYSIS OF THE BUDDHIST ETHIC CRITERION REGARDING THE FACTH ON AMULETS
CREATION IN THAI SOCIETY

พัฒนา ใจกล้า^๑

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “วิเคราะห์เกณฑ์การตัดสินทางพุทธจริยศาสตร์จากการสร้างเครื่องรางในสังคมไทย” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครื่องรางในสังคมไทย ๒) เพื่อศึกษาเกณฑ์การตัดสินทางพุทธจริยศาสตร์ และ ๓) เพื่อวิเคราะห์เกณฑ์การตัดสินทางพุทธจริยศาสตร์การสร้างเครื่องรางในสังคมไทย ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดการสร้างเครื่องรางในสังคมไทยมีมาช้านานและเชื่อว่ามีพลังศักดิ์สิทธิ์เมตตามหานิยม ค้าขายโชคลาภ กลับดวงพลิกชะตา และเลื่อนยศ เป็นอาทิ ในสังคมไทยเครื่องรางเป็นสิ่งที่นับถือและศักดิ์สิทธิ์สามารถให้แคล้วคลาดจากภัยอันตราย เครื่องรางแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ (๑) เครื่องรางตามธรรมชาติ เป็นสิ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยมีความเชื่อว่ามีพลังศักดิ์สิทธิ์คือเป็นวัตถุธาตุธรรมที่มีความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตัวมันเอง และ (๒) เครื่องรางที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยนำวัตถุมารทำพิธีปลุกเสกด้วยเวทมนต์คาถาต่างๆ ให้เกิดเป็นของสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีอิทธิฤทธิ์

เกณฑ์การตัดสินทางพุทธจริยศาสตร์ คือ เป็นกระบวนการเพื่อแสวงหาคำตอบ เพื่อพัฒนาการแก้ไขให้ดีขึ้น และกระบวนการที่เข้าไปตัดสินเกณฑ์ทางพุทธจริยศาสตร์ว่า เหมาะ ไม่เหมาะ ถูก ผิด ดี ชั่ว ควร ไม่ควร ในกรณีของการสร้างเครื่องรางในสังคมไทยจะต้องวิเคราะห์หลักกระบวนการตัดสินทางพุทธจริยศาสตร์ว่าควรหรือไม่ควร ถูกหรือผิด นั้น เกณฑ์พุทธจริยศาสตร์ที่ว่าการสร้างเครื่องรางไม่เหมาะสมมีอยู่หลายประการ คือ (๑) ไม่เหมาะสมต่อหลักศีล คือ จุลศีล มัชฌิมศีล มหาศีล (๒) ไม่เหมาะสมต่อหลักมัจฉาอาชีวะ ในฐานะผู้ทำเครื่องรางเป็นพระสงฆ์ (๓) ไม่เหมาะสมต่อหลักวิชา เพราะเป็นเดรัจฉานวิชาไม่มุ่งไปสุนิพพาน (๔) ไม่เหมาะสมหรือไม่ควรต่อหลักปฏิบัติมุ่งสู่เป้าหมายเพื่อพระนิพพาน (๕) ไม่เหมาะสมต่อหลักอัตตัญญูตา คือ อันเป็นที่พึ่งต่อตนเอง การเป็นประทีปส่องสว่าง จึงสรุปได้ว่าแม้เครื่องรางที่ว่าไม่เหมาะสม ไม่ควรดังกล่าวนั้น ในเมื่อสังคมไทยยังมีคนสนใจอยู่ ดังนั้น การสร้างเครื่องรางจึงเป็นกุศโลบายในการเข้าถึงพระพุทธศาสนา กล่าวคือให้รักษาศีล ๕ เพื่อให้เครื่องรางขลังขึ้นนี้แสดงว่าให้เครื่องรางอยู่ในฐานะเป็นสัญลักษณ์ คือ ให้คำสอนพร้อมกำกับการยึดถือเครื่องรางนั้นด้วย เป็นเสริมกำลังใจสำหรับคนที่ยังมีปัญญาไม่มั่นคง ส่วนการใช้เกณฑ์ทางพุทธจริยศาสตร์มาวิเคราะห์ คนที่จิตใจไม่เข้มแข็ง แต่ยังต้องการที่พึ่งอยู่ เครื่องรางโดยมีคำสอนกำกับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในสังคมไทย อย่างไรก็ตาม เครื่องรางไม่ใช่ที่พึ่งอันประเสริฐในทางพระพุทธศาสนาเพราะไม่สามารถหลุดพ้นจากความทุกข์อย่างแท้จริง

Abstract

The thesis entitled “Analysis of the Buddhist Ethics Criterion Regarding the Fact on Amulets Creation in Thai Society” consists of 3 objectives as 1) to study the concepts of amulets creation in Thai society, 2) to explore the criterion on the basis of Buddhist ethics and 3) to

analyze the Buddhist ethics criterion regarding the fact on amulets creation in Thai society. From the study, it can be found that:

The idea of amulets creation in Thai society is for a long time and believed as that with magical power, mercy popularity, a trading fortune, destiny changing, and the rank promoting etc. In Thai society, various types of amulets are respected, considered sacred, and believed able to escape from dangers. Amulets can be divided into two categories: (1) natural amulets; they happen naturally and are believed as sacred objects in themselves and (2) man-made amulets; they are consecrated by magical spells for the sanctity and supernatural power.

In the light of the Buddhist ethics criterion, it is a process to seek answers and to develop it better, and also a process to determine it on the basis of the Buddhist ethics criterion as suitable or unsuitable, right or wrong, good or bad and reasonable or unreasonable. In case of amulets creation in Thai society, the Buddhist ethics criterion can be performed by these solutions:

- (1) It is not suitable for the main precepts of Culla-sīla (small precepts), Majjhima-sīla (middle precepts) and Mahā-sīla (the great precepts).
- (2) It is not suitable, for it is the Micchā-ājīva (wrong livelihood).
- (3) It is not suitable for the Buddhist principle, for not the way to attain Nibbāna (the extinction of all defilements and suffering).
- (4) It is not suitable for the Buddhist practice, for not the goal of Nibbāna.
- (5) It is not suitable for the Attaññutā (knowing oneself), as the self-reliance and a candle shall shine.

It can be concluded that even the amulets creation is whether suitable or unsuitable, Thai people are still interested in the amulets. So the amulets creation should be a stratagem of accessing Buddhism such as observing the five precepts for adding more power. This shows that the amulets are as symbols, which must be integrated with the Buddhist teachings to increase the encouragement for people who also have intellectual instability.

Last, the Buddhist ethics criterion regarding the fact on amulets creation in Thai society can be said that people who are not mentally strong also want to the reliance for themselves. Therefore, the amulets mixed with the Buddhist teachings can be helpful for the Thai society. It should be pragmatically mentioned that the amulets are not sublime refuges in line with Buddhism, for it cannot break away from the real sufferings.

บทนำ

การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ชาติย่อมมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่อมีการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะใหญ่ย่อมมีการเกิดปัญหาและความราบรื่น ในการดำเนินชีวิตบางโอกาสต้องพึ่งคน บางโอกาสอาจพึ่งสิ่งที่เป็นธรรมชาติหรือบางโอกาสต้องพึ่งสิ่งที่เหนือธรรมชาติและต่อมานุษย์ ได้สร้างสัญลักษณ์แทนสิ่งธรรมชาติหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ เพื่อให้เป็นที่พึ่งที่คุ้มครองตนเองเรียกว่า เครื่องรางของขลังและพระเครื่องหากรวมความหมายแล้วเรียกว่า “วัตถุมงคล” วัตถุมงคล^๒ ในสมัยเริ่มแรกนั้นถูกสร้างขึ้นในลักษณะของพระพิมพ์^๓ ต่างๆ ที่มีมาตั้งแต่สมัยหลังพุทธปรินิพพาน ศาสตราจารย์ฟูเซได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่า พระพิมพ์ในสมัยแรกนั้นถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นอนุสาวรีย์ระลึกถึงสังเขนิยสถานทั้งสี่ของพระพุทธองค์คือ สถานที่ประสูติ สถานที่ตรัสรู้ สถานที่แสดงปฐมเทศนา และสถานที่เสด็จดับขันธปรินิพพาน เพราะเชื่อกันว่าการสร้างรูปหล่อรูปเคารพทางศาสนาเป็นการสร้างกุศลอันยิ่งสำหรับผู้เสียชีวิตไปแล้ว โดยพระพิมพ์โบราณนั้นส่วนมากจะจารึกอักษรเล็กๆ ไว้ด้านบนบ้าง ด้านข้างบ้าง ด้านหลังบ้าง มีทั้งภาษาสันสกฤตและภาษามคร เป็นอักษรเทวนาครี ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าพบในสถานที่แห่งใดและอายุของพระพิมพ์ด้วย

เครื่องรางของขลัง ถือกำเนิดจากความเชื่อและความศรัทธาซึ่งอยู่คู่สังคมไทยมาช้านาน จากคำบอกเล่ารุ่นสู่รุ่น และถึงแม้จะพิสูจน์ไม่ได้ว่าความเชื่อเหล่านั้น จะเป็นความจริงหรือไม่นั้น ตามความเชื่อและความศรัทธาเครื่องรางแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท^๔

๑. เครื่องรางที่มาจากสัตว์ เขี้ยวเสือกุด เขี้ยวหมูตัน ซ่องหมูป่า งากำจัด งาช้างน้ำ เขากวางกุด เตื่อยงูเหลือม กระดุกงูเหลือม กระเบนท้องน้ำ

๒. เครื่องรางที่มนุษย์สร้างขึ้น ตะกรุด เบี้ยแก้ อิ่นกอด ปลัดขิก และเครื่องรางของขลังต่างๆ ที่ถูกสร้างขึ้นอีกจำนวนมาก โดยการนำวัตถุต่างๆ มาปลุกเสกด้วยเวทมนต์คาถาต่างเพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ขึ้น^๕

ปัจจุบันการสร้างวัตถุมงคลในประเทศไทย มีความแตกต่างไปจากจุดประสงค์ดั้งเดิมที่สร้างเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาต่อมาวัตถุมงคลกลับกลายเป็นเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์สามารถทำให้นำไปใช้แคล้วคลาดปลอดภัย วัตถุมงคลที่นิยมหรือมีราคาแพงคือ วัตถุมงคลที่มีประสบการณ์ทางอิทธิปาฏิหาริย์ ทำให้อยู่ยงคงกระพันฟันแทงไม่เข้าแล้ว แทนที่จะเป็นวัตถุมงคลที่จารึกคำสอนของพระพุทธองค์ไว้ให้ศึกษาหรือปฏิบัติตามประชาชนส่วนใหญ่เองเมื่อได้รับวัตถุมงคลไว้ แทนที่จะมองว่าวัตถุมงคลนั้นเป็นเครื่องระลึกถึงคุณความดีหรือธรรมะของพระพุทธองค์ ก็กลับมองไปว่า รูปพระพุทธรูปเจ้าที่ปรากฏในพระเครื่องเหล่านั้นเป็นดังเทวดาหรือพระเจ้า ที่ตนสามารถอ่อนวอนขอความช่วยเหลือให้รอดพ้นจากภัยอันตราย หรือให้พบแต่ความร่ำรวย มีความสุขความเจริญ ทำให้คนหลงมกมาย ซึ่งคนไทยส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายเด็กหรือผู้ใหญ่ก็มักจะมีวัตถุมงคลไว้บูชาติดตัว เพื่อไว้เป็นเครื่องระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัยและหวังพึ่งคุณของพระรัตนตรัยนั้นให้ช่วยเหลือในสิ่งต่างๆ ที่ตนประสงค์^๖ เช่นในอดีตยามลูกผู้ชายชาวไทยต้องออกศึกสงคราม ก็หวังว่าพุทธรูปอันศักดิ์สิทธิ์จากวัตถุมงคลนั้นจะช่วยให้รอด

^๒ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, (กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖), หน้า ๑๑๐๔.

^๓ ยอร์ช เซเดส, ตำนานพระพิมพ์, (กรุงเทพมหานคร: ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์, ๒๕๐๗), หน้า ๓๕-๓๘.

^๔ รอบทิศ ไวยสุศรี, พจนานุกรมศัพท์ปรัชญาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๐), หน้า ๔๗.

^๕ รอบทิศ ไวยสุศรี, พจนานุกรมศัพท์ปรัชญาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๐), หน้า ๔๗.

^๖ รอบทิศ ไวยสุศรี, “การศึกษาวเคราะห์พระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม”, หน้า ๓.

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ล้านนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ้นจากอันตรายคงกระพันพันแทงไม่เข้ายามใดไปค้าขายติดต่อการงานใดๆ ก็มีการอาณานพระเครื่องติดตัวไปหวังให้เกิดความเมตตา มหานิยม มีแต่คนรักใคร่อุปถัมภ์ค้ำจุน ยามใดเจ็บไข้ไม่สบาย ก็อาราธนาพระเครื่องมาทำนํ้ามนต์ช่วยปิดเป่าโรคภัยให้หมดสิ้นไป สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นดิรัจฉานวิชามืดบอดไม่ใช่หนทางแห่งปัญญาสู่การพ้นทุกข์ ที่พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ เป็นสิ่งที่พระสาวกและพุทธบริษัททั้งหลายไม่ควรยึดเป็นสรณะที่พึ่งควรจะหวังพึ่งตนเองมากกว่าไปพึ่งเครื่องรางให้ลบลับตาลสิ่งต่างๆ ให้

พุทธจริยศาสตร์ เป็นหลักเกณฑ์ทางจริยธรรม เพื่อเป็นมาตรฐานความประพฤติของมนุษย์ ตั้งแต่พื้นฐานเบื้องต้น ท่ามกลางและระดับสูงเพื่อให้มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตอันดีงามตามอุดมคติเท่าที่มนุษย์จะพึงประพฤติและดำเนินไปถึงได้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีสติปัญญามีความสุขที่สุดเพราะ จริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยอุดมคติชีวิตหรือความดีอันสูงสุด ตามหลักจริยศาสตร์ถือว่า การเบียดเบียนผู้อื่นนั้น คือการกระทำต่อผู้อื่นในด้านจิตวิญญาณหรือเป็นการเช่นฆ่าเพื่อนำร่างกายมาเป็นอาหารหรือวัตถุประสงค่อื่นๆ และก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อสัตว์ทั้งหลายซึ่งหมายถึงผู้มีจิตวิญญาณ มีความผูกพัน และมีความรักตัวกลัวตายเหมือนกัน

ความเชื่อเรื่องเครื่องรางนั้น มีมาตั้งแต่สมัยอดีตนับพันปีมาแล้ว และจะมีอยู่คู่สังคมไทยไปตลอดเพราะคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมีพระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งทางใจ ในการดำเนินชีวิตให้อยู่ในกรอบศีลธรรม เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจไม่ให้ประพฤติชั่ว คนที่แขวนพระเครื่องแล้วปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้านั้นคือคนที่มี คุณค่าแท้ ส่วนคนที่แขวนพระเครื่องแล้วไปทำกรรมชั่ว ลักเล็กขโมยนั่นคือ คุณค่าเทียม จะเห็นได้ว่าการที่แขวนพระเครื่องแขวนเครื่องรางนั้นมันก็ขึ้นอยู่กับคนที่แขวนด้วย เพราะคนที่แขวนพระเครื่องแขวนเครื่องรางจะต้องเป็นคนที่มีปฏิบัติธรรมและรักษาศีล แล้วพุทธคุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะช่วยคุ้มครองป้องกันภัยให้คนที่ปฏิบัติเท่านั้นจึงจะเห็นผลงานวิจัยนี้ต้องการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครื่องรางในสังคมไทย และวิเคราะห์เกณฑ์การตัดสินคุณค่าทางพุทธจริยศาสตร์ในสังคมไทย ในมิติต่างๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อพุทธศาสนาในสังคมไทยปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครื่องรางในสังคมไทย

ศึกษาวิเคราะห์เกณฑ์การตัดสินทางพุทธจริยศาสตร์

วิเคราะห์เกณฑ์การตัดสินทางพุทธจริยศาสตร์การสร้างเครื่องรางในสังคมไทย

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาทางเอกสาร (documentary Research) ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครื่องรางในสังคมไทย เพื่อหาเกณฑ์การตัดสินคุณค่าทางพุทธจริยศาสตร์ กรณี การสร้างเครื่องรางในสังคมไทยในปัจจุบันบนฐานความคิดทางพุทธปรัชญาเป็นหลักในการวิเคราะห์ตัดสิน ถูก หรือ ผิด ควรหรือไม่ควร เหมาะหรือไม่เหมาะสม

ขอบเขตด้านเอกสาร

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยในชั้นปฐมภูมิ ชั้นทุติยภูมิและตติยภูมิที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลปฐมภูมิ จะศึกษาจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ฉลองราชสมบัติ ๕๐ ปี พุทธศักราช ๒๕๓๙ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนข้อมูลทุติยภูมิจะศึกษาจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อประกอบการวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อการสร้างเครื่องรางในสังคมไทย มีมาช้านาน และเชื่อว่ามีพลังศักดิ์สิทธิ์ แคล้วคลาด คงกระพันชาตรีที่สามารถคุ้มครองป้องกันภัย และเมตตาตามหานิยม ค้าขาย โชคลาภ กลับดวง พลิกชะตา เลื่อนยศ สังคมไทยเชื่อว่าเครื่องรางเป็นสิ่งที่นับถือและศักดิ์สิทธิ์สามารถให้แคล้วคลาดจากอาวุธและเครื่องรางแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. เครื่องรางตามธรรมชาติ เป็นสิ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยมีความเชื่อว่ามีพลังศักดิ์สิทธิ์คือเป็นวัตถุอาถรรพ์มีความศักดิ์สิทธิ์อยู่ในตัวมันเอง และหากได้นำมาปลุกเสกยิ่งมีอนุภาพความศักดิ์สิทธิ์มากขึ้นไปอีกยิ่งขึ้น

๒. เครื่องรางที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยนำวัตถุมหาทำพิธีปลุกเสกด้วยเวทมนต์คาถาต่างๆ ให้เกิดเป็นของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อิทธิฤทธิ์ เครื่องรางในสังคมไทยมีความผูกพันกับคติความเชื่อของสังคมไทยมายาวนานมาก โดยเฉพาะสังคมไทยที่มีพุทธศาสนาเป็นแกนกลาง บรรดาเครื่องรางต่างๆ นับเป็นส่วนเสริมให้ พุทธาคม กฤตยาคม และไสยาคม สามารถเข้ากันได้และเดินไปด้วยกันอย่างเป็นระบบและเป็นระเบียบ อย่างเวลารบทัพจับศึก "พุทธาคม" อาจจะช่วยให้แคล้วคลาดปลอดภัย และอิทธิพลต่อสังคมไทยเครื่องรางมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อสังคมไทยมานานแล้ว และถ้าเครื่องรางไม่มีประโยชน์และไม่สำคัญต่อสังคมไทยชาวพุทธเครื่องรางก็คงจะไม่คงอยู่คู่สังคมไทยมาถึงปัจจุบัน ความสำคัญและประโยชน์ของเครื่องรางคือเครื่องรางเปรียบเสมือนเครื่องเตือนใจให้คนทำความดี เพราะเครื่องรางเป็นสิ่งที่หนึ่งที่เป็นตัวแทนของคุณงามความดี หากว่าเรานับถือเครื่องรางเราต้องปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ ผู้ที่นับถือเครื่องรางส่วนใหญ่จะปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตามคำสอนของครูบาอาจารย์ หรือผู้ที่เคารพนับถือ เช่น บิดามารดา ญาติผู้ใหญ่ ครูอาจารย์

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ เกณฑ์การตัดสินทางพุทธจริยศาสตร์คือเป็นกระบวนการเพื่อแสวงหาคำตอบในด้านปัญหาที่ว่าเราควรทำอะไร และจะต้องปฏิบัติอย่างไร ที่เหมาะสมดีงาม เพื่อพัฒนาการแก้ไขให้ดีขึ้นรวมถึงการรู้แจ้งตนเอง และการบรรลุถึงซึ่งความดีสูงสุด (Summum Bonum) ในกระบวนการที่เข้าไปตัดสินเกณฑ์ทางพุทธจริยศาสตร์ว่า ถูก ผิด ดี ชั่ว ควรไม่ควร เหมาะไม่เหมาะในกรณีของการสร้างเครื่องรางในสังคมไทยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องไปวิเคราะห์พิจารณาหลักกระบวนการตัดสินทางพุทธจริยศาสตร์และพุทธศาสนามีอยู่ ๓ ระดับ

พุทธจริยศาสตร์ระดับต้นหมายถึงศีล ๕ หมายถึงความประพฤติชอบทางกายและวาจา ใจ ให้เรียบร้อย การรักษามาระเบียบวินัย และข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว แม้ศีล ๕ จะมี ๕ ข้อ แต่ก็สามารถครอบคลุมคุ้มครองมนุษย์ได้อย่างครบถ้วน

พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง คือ ควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ได้กว้างกว่าจริยศาสตร์เบื้องต้นโดยใช้กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการเป็นหลัก

พุทธจริยศาสตร์ระดับสูง คือ เป็นจริยธรรมให้ปฏิบัติให้เกิดญาณ เกิดวิชา และเกิดแสงสว่างให้มองเห็นความจริงในธรรมชาติโดยใช้จริยมรรค ๘ ประการ เพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุด

ดังนั้นคนที่ยังไม่เข้าใจในหลักธรรม อาศัยสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ขึ้นมาหนึ่งแทนที่ของใครที่มีอำนาจสูงสุดที่เราเคารพ คือ พุทธรูป

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ วิเคราะห์เกณฑ์การตัดสินทางพุทธจริยศาสตร์ในการสร้างเครื่องรางในสังคมไทยควรไม่ควร เหมาะไม่เหมาะ เกณฑ์พุทธจริยศาสตร์ที่ว่าการสร้างเครื่องรางมันไม่ควร ไม่เหมาะสมมีอยู่หลายอย่าง

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ล้านนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การสร้างเครื่องรางไม่เหมาะต่อหลักศีล ๕ และหลักศีล จุลศีล มัชฌิมศีล มหาศีล เป็นมิจฉาอาชีวะเป็นเรื่องของเดรัจฉานวิชาแล้วความเชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ในเมื่อปัญญายังไม่เชื่อถึงระดับต่ำผู้ที่มีปัญญายังไม่แกร่งกล้ายังต้องพึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อยู่คอยเอาสิ่งเหล่านี้มาเสริม ในฐานะเป็นความเชื่อและเป้าหมายทางพุทธปรัชญา

จุลศีล หมายถึง ศีล ที่มีระดับพื้นฐาน ที่ควรประพฤติงดเว้นเพื่อจัดหลักกุศลอย่างหยาบ

มัชฌิมศีล คือ ศีลที่ควรประพฤติงดเว้น จากจุลศีล เช่น เว้นจากการละเล่น การร้องรำทำเพลงขัดเกลา ภาย วาจา ใจ จากอกุศลอย่างหยาบแล้วให้ละเอียดผ่องใส เช่น งดเว้นจากการพูดปด พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ

มหาศีล คือ ศีลอย่างใหญ่ศีลที่มีระดับสูงสุด ที่ควรประพฤติงดเว้น และเป็นการขัดเกลาจรรย์วัตรให้มีความละเอียดปลอดจากอกุศล เป็นประโยชน์ต่อการดำรงสมณเพศ

สรุปถ้าไม่มีศีลขึ้นต้น แล้วกุศลธรรมจะไม่เกิดหรือเกิดไม่ได้ ศีลจึงถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่งกว่าทาน เพราะเราจะมาเกิดในมนุษย์ ในสุคติภูมิได้ จะต้องอาศัยศีล ถ้าหากว่าไม่มีศีลแล้ว ลำพังแต่ทานอย่างเดียว ก็มาได้ดั่งนั้น “ศีลเป็นสะพาน ให้เราเดินไปสู่สุคติ” เวลาพระท่านให้พร “สึเลนะ สุกติง ยันติ” - ศีลจะพาไปสู่ เป็นสะพานไปสู่สุคติภูมิ คือ มนุษย์ เทวดา “สึเลนะ โภคะ สัมปทา” - ศีลเป็นเหตุให้เกิดโภคะทรัพย์ ผู้มีศีลจะมีโภคทรัพย์

ฉะนั้นเรื่องศีลเกี่ยวกับเครื่องรางในสังคมไทยในการสร้างเครื่องรางผู้ที่สร้างจะต้องมีความสำนึกเกี่ยวกับการสร้างด้วยว่าเราสร้างเพื่อประโยชน์อันใด และมีวัตถุประสงค์อันใดในการสร้างเราสร้างเพื่อที่จะให้เครื่องรางให้คนที่เขาบูชาเอาไปใช้ให้เกิดพุทธคุณจริงหรือเราสร้างเพื่อหาผลประโยชน์หรือกลวงหรือเป็นพุทธพาณิชย์ โดยอุปโลกน์ขึ้นเองว่าของที่เราสร้างนั้นมีพุทธคุณจริงมีมวลสารทุกอย่างครบถ้วนถ้าใครนำไปใช้ย่อมเกิดพุทธคุณป้องกันภัยอยู่ยงคงกระพัน หรือว่าสร้างเครื่องรางเพื่อจะให้เอาเงินไปสร้างวิหารหรือศาลาโดยให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมสร้างเพื่อเป็นที่ปฏิบัติธรรมนั้นควรสร้าง แต่ถ้าสร้างแล้วเอาการสร้างเครื่องรางมาบังหน้า แต่ที่จริงแล้ว เอาเงินไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นมากกว่าหรือเอาเข้ากระเป๋าทันทีไม่ควรในฐานะพระสงฆ์ สิ่งเหล่านี้ถ้าเราไม่ทำตามที่เราคิดเราบอกไว้ก็ถือว่าเราผิดศีลด้วยเหมือนกันแล้วการที่เราแขวนเครื่องรางครูบาอาจารย์ที่ท่านปลุกเสกก็ยอมให้ผู้แขวนเครื่องรางของท่านเพื่อรักษาศีล ๕ เช่นกัน ทำให้คนที่แขวนเครื่องรางแล้วปฏิบัติตามคำสอนของครูบาอาจารย์ท่านก็ทำให้ไม่ผิดศีลและไม่ทำความชั่วด้วยเพราะไม่ผิดศีลธรรม

ส่วนการใช้เกณฑ์ทางพุทธจริยศาสตร์มาวิเคราะห์ คนที่จิตใจไม่แข็งแรงแต่ยังต้องการที่พึ่งอยู่ และพระเถระท่านก็ให้คาถากำกับเครื่องรางไว้ด้วย แล้วคาถาที่ให้กำกับลงในเครื่องราง เป็นตัวเลขยันต์ต่างๆ มันก็เป็นการสอนธรรมะผ่านทางสายทาง หรือการถอดยันต์ ถอดคาถาออกมาได้ แต่บางคนไม่ต้องการถอดได้ตรงนี้ไปคาถาแบบนี้ขลังละ ไม่ต้องนำมาสู่การปฏิบัติ ส่วนในทางจริยศาสตร์ในทางพุทธศาสนาได้จากเครื่องรางต้องนำคำสอนกับเครื่องรางไปสู่การปฏิบัติจึงจะใช้ได้ ในสังคมไทยทุกวันนี้พวกที่ยังเป็นเหยื่อครูบาทั้งหลายอยู่ก็แล้วไป เพราะเขายังศรัทธาอยู่ก็ไม่ใช่ไร แต่ก็ขอบอกให้รู้ว่าแสงสว่างมีอยู่ที่ปลายอุโมงค์ คือทางออกจะเจิดจ้าแค่ไหนใครจะออกก็ออกมาเลย แต่ถ้ายังไม่ออกมาไม่เป็นไรอยู่ในอุโมงค์ไปก่อน

ดังนั้นการที่คนเราแขวนพระแขวนเครื่องรางแล้วปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วทำความดีไม่ทำความชั่ว ไม่ประพฤติผิดนอกกรอบของพุทธศาสนาเรียกว่า คุณค่าแท้และเครื่องรางที่เราแขวนก็ยังคงเป็นเครื่องเตือนสติไม่ให้เราไปทำผิดต่อคำสอนของครูบาอาจารย์ที่ท่านให้ไว้ยามเมื่อเราไปบูชาเครื่องรางมาแขวนไว้ติดตัว ส่วนคนที่แขวนพระแขวนเครื่องรางแล้วยังไปทำความชั่วไม่ประพฤติปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้านั้นเรารู้จักเรียกว่า คุณค่าเทียม เพราะการที่เราแขวนเครื่องรางเราแขวนไว้ติดตัวโดยเราไม่ระลึกถึงคำสอนของครูบาอาจารย์ที่ท่านให้ไว้ยามเรานำเครื่องรางมาแขวนก็เลยทำให้เราไปทำความชั่วและบางคนแขวนเพื่อเอาไว้วัดอธิษฐานแล้วนำไปใช้ในทางที่ไม่ควร

การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๓ “นวัตกรรมสร้างสรรค์ชุมชน และสังคมไทย ๔.๐”
วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ณ วิทยาลัยสงฆ์ล้านนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

ยอร์ช เซเดส.ตำนานพระพิมพ์. กรุงเทพมหานคร: ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์, ๒๕๐๗.

ราชบัณฑิตยสถาน.พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตยสถาน,๒๕๕๖.

รอบทิศ ไวยสุศรี. “การศึกษาวิเคราะห์พระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม.”พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พจนานุกรมศัพท์ปรัชญาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๐.

การศึกษาวิเคราะห์พระเครื่องในฐานะเป็นกุศโลบายในการปฏิบัติธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๐.”